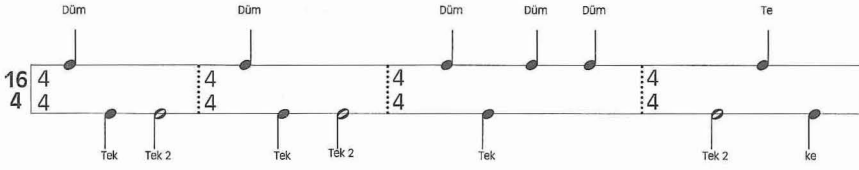
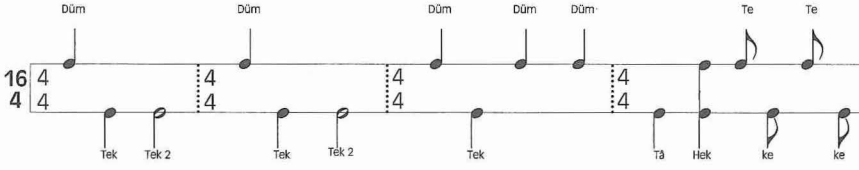

Usulün eski vuruluşu şöyledir:

Zamanla sondaki 4 zaman velvelelendirilmiştir.

Günümüzde bu usulün çok az örneği bulunmaktadır. Münir Nurettin Selçuk'un mâhur makamında, "Vur pençe-i Alî'deki şemşir aşkına" mısrayla başlayan mehter marşında; Ahmet İrsoy'un nikriz makamında, "Âşıklar sâdiklar işitmiş olun"; Hamâmîzâde İsmâil Dede'nin süzidil makamında, "Ey gönül güş eyle gel âşıkların güftârını" mısralarıyla başlayan ilâhilerinde bu usul kullanılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Suphi Ezgi, *Nazarî-Amelî Türk Musikisi*, İstanbul 1935, II, 140; Özkan, *TMNCI*, s. 647; Sadettin Heper, "Türk Musikisinde Usuller", *MM*, sy. 345 (1978), s. 7.

İSMAİL HAKKI ÖZKAN

NÎM-SAKİL

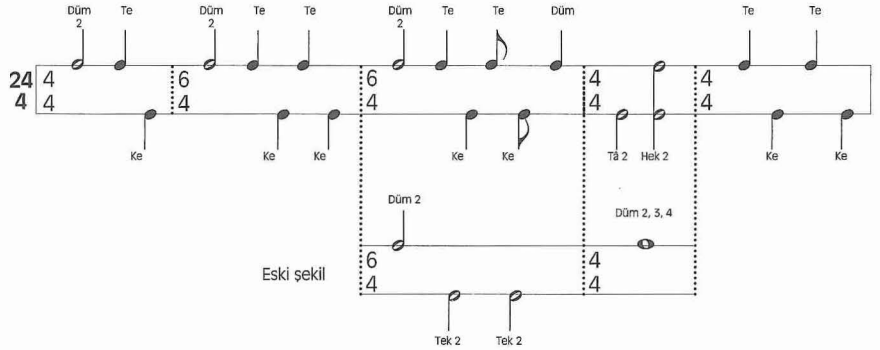
(نيم ثقيل)

Türk mûsikisi usullerinden.

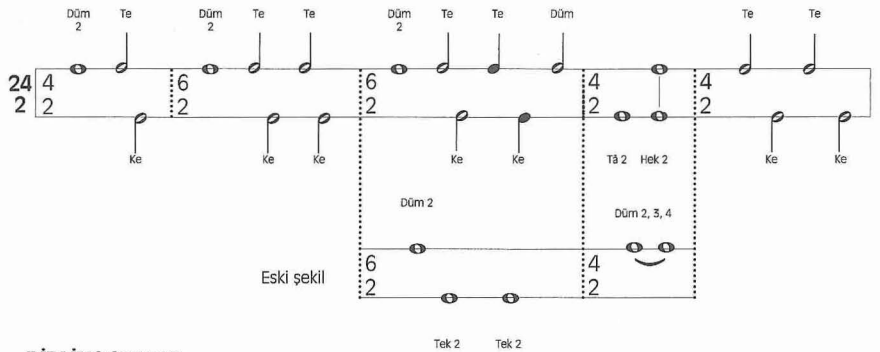
Türk mûsikisinin yirmi dört zamanlı büyük usullerinden olan nîm-sakîl usulüne bu isim, kırk sekiz zamanlı sakîl usulünün zaman sayısı bakımından yarısı olduğu için verilmiş olup sakîl usulünün ortasından yirmi dört zamanlı bir bölümün çıkartılmasıyla elde edilmiştir. Geriye kalan diğer darblar sakîl ile aynıdır. Nîm-sakîl usulü bir dört, iki altı ve yine iki dört zamandan, diğer bir ifadeyle bir sofyan, iki yürük semâî ve yine iki sofyandan oluşmuştur. 24/4'lük ikinci ve 24/2'lik üçüncü mertebeleriyle kullanılan nîm-sakîl usulünün daha çok 24/4'lük mertebesi tercih edilmiştir.

Usulün 1. darbı kuvvetli, 2. darbı yarı kuvvetli, 3. darbı zayıf, 4. darbı kuvvetli, 5. darbı yarı kuvvetli, 6. darbı zayıf, 7. darbı kuvvetli, 8. darbı zayıf, 9. darbı kuvvetli, 10. darbı yarı kuvvetli, 11, 12, 13 ve 14. darbları zayıf, 15. darbı kuvvetli, 16. darbı yarı kuvvetli, 17. darbı kuvvetli, 18. darbı zayıf, 19. darbı yarı kuvvetli ve 20. dar-

bı zayıftır. Kâr, beste, peşrev ve ilâhi gibi formlarda kullanılmış olan usule örnek olarak Buhûrîzâde Mustafa İtrî'nin nevâ makamında, "Gülbün-i işş midemed sâki-i gül'îzâr kû?" mısrayla başlayan kârının baş tarafları verilebilir. Bu usul eskiden daha sade darblarla, yani ikinci altı zamanla bunu takip eden dört zamanın vuruluşları velvelesiz olarak kullanılırken bu vuruluşlar daha sonraki dönemlerde parçalara ayrılarak velvelelendirilmiştir; bugün bu velveleli şekil kullanılmaktadır.

Eski şekil

Eski şekil

Tek 2 Tek 2

BİBLİYOGRAFYA :

Hâşim Bey, *Mûsikî Mecmuası*, İstanbul 1280, s. 7; Suphi Ezgi, *Nazarî-Amelî Türk Musikisi*, İstanbul 1935, II, 153-154; Özkan, *TMNCI*, s. 654-655; Sadettin Heper, "Türk Musikisinde Usuller", *MM*, sy. 346 (1978), s. 9.

İSMAİL HAKKI ÖZKAN

NÎM-SOFYAN

(نيم صوفيان)

Türk mûsikisi usullerinden.

Türk mûsikisi usul sisteminde, oluşumuna başka bir usulün girmedığı iki basit usulden biridir. Dört zamanlı sofyan usulünün, zaman bakımından yarısı olduğu için "nîm-sofyan" (yarım sofyan) denilmiştir. Türk mûsikisinin en küçük usulü olan nîm-sofyan usulünün 2/8'lik birinci, 2/4'lük ikinci ve 2/2'lik üçüncü mertebeleri varsa da en çok 2/4'lük mertebesiyle kullanılmıştır. 2/4'lük mertebesinin Batı müziğindeki ismi "sebare"dir (C barré).

Daha çok sirtö, longa gibi oyun havalarıyla marşlarda ve bazı türkülerde kullanılan nîm-sofyan usulü şarkı ve ilâhilerde az tercih edilmiştir. Bu usuldeki şarkılar da daha çok fantezi türündedir. Usul darblarının birincisi kuvvetli, ikincisi hafiftir. Sultan Abdülaziz'in hicaz, Tanbûrî Kadı Fuad Efendi'nin hicazkâr sirtosu; Tanbûrî Cemil Bey'in hüseynî (Çeçen kızı), Şükrü Tunar'ın hicaz oyun havaları; Santûri Edhem Efendi'nin şehnaz, Tanbûrî Cemil'in

nikriz, Kevser Hanım'ın nihavend longası; Kaptanzâde Ali Rızâ Bey'in, "Ufuklara yaslanmış yorgun dağlar sırayla" mısrayla başlayan hicaz fantezisi, Sadettin Kaynak'ın,